

Het nationale landschapsbeleid is afgeschaft in 2012. De provincies mochten het voortaan alleen doen en ze wilden dat ook. Sommigen zijn daar niet rouwig om, al was het maar omdat dat beleid weinig voorstelde (Dirkx, 2015). Wat de provincies ook doen, nationale kwaliteit is niet het resultaat. Volgens voormalig Rijksadviseur Landschap en Water Eric Luiten wordt “de noodzaak van een samenhangende benadering van de essentiële, nationale landschappelijke systemen ... niet door de gezamenlijke inspanningen van de provincies gedekt” (Luiten, 2015). Grote landschappelijke systemen zoals het rivierengebied, het veenweidegebied en de duinen vragen om zo’n gezamenlijke inspanning.

De ruimtelijke ontwikkeling van Nederland staat voor grote uitdagingen, zoals klimaatverandering, waterveiligheid, ontwikkeling van duurzame energie met windturbines, zonneakkers en biomassateelt, Randstedelijke ontwikkeling, krimpende regio’s en agrarische schaalvergroting. Die ontwikkelingen zullen allemaal hun effect hebben op het landschap. Omgekeerd vereisen Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland een duurzaam landschap op nationaal niveau. Voor water bestaat al een nationaal Deltaplan.

Het Nederlandse landschap wordt nog steeds hogelijk gewaardeerd, ook internationaal. Dat gewaardeerde landschap hoeft niet te blijven zoals het was. Landschap is altijd het dynamische product van menselijke bedrijvigheid geweest. Grove ingrepen hebben later ook waardering gekregen, zoals de ontginning van veengebieden tot plassen, de droogmakerijen tot polders, de temming van rivieren en zee door dijken, dammen en duinen. Zelfs de landbouw heeft mooie cultuurlandschappen gecreëerd. Veel kaartmateriaal hierover is te vinden op landschappenin.nl.

De waarde van het landschap hangt wel af van ontwerp en regie als tegenhangers van versnippering, verrommeling, verruiging, verwildering en verwaarlozing. Er gaan steeds meer stemmen op voor aandacht op nationaal niveau voor het landschap. Landschapsarchitect Adriaan Geuze betreurt het ontbreken van een nationale visie. In het Jaar van de Ruimte (2015) is door een groot aantal professionals Manifest 2040 gepresenteerd waarin op regionaal én nationaal niveau plannen gepresenteerd worden over nieuwe ontwikkelingen in ruimte en landschap. Eric Luiten pleit voor een gedeelde visie op het landschap van rijk en provincies (Luiten, 2015). Ook in de Tweede Kamer zijn partijen bezorgd. De Nationale Parken krijgen inmiddels weer nationale aandacht (zie column). Wellicht krijgt het landschap een plek in de Nationale Omgevingsvisie.

Tijd voor een nieuw nationaal landschapselan.

JOS DEKKER, HOOFDREDACTEUR

Dirkx, J., 2015. Weinig verdriet bij afscheid rijkslandschapsbeleid. *Landschap* 2015/4: 189-193.

Luiten, E., 2015. Landschapsbeleid Provincies. Den Haag. CRA, briefadvies 11 november 2015.